

Dezvoltare durabilă versus dezvoltare teritorială durabilă / Sustainable development versus sustainable territorial development

Raluca Petre (1, 2)

(1) Doctorand, Școala Doctorală de Urbanism, Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”, București, România); (2) CS III Sociolog, INCD URBAN-INCERC

Abstract. The article discusses the difference between the concept of sustainable development of a territory and the concept of sustainable territorial development. The concept of sustainable development had a significant evolution since 1713, from the entering of the phrase "sustained-yield forestry" and until present day, when it is understood in terms of two key objectives: what should be developed and what should be supported in a given territory. The purpose of this model of development is to increase the wellbeing of the population while preserving cultural diversity and protecting the environment in a particular territory. This model, however, does not account for the possibility to "import sustainability" from other territories. The concept of sustainable territorial development is a more recent one, as it appeared in 2000 in the Strategy for Regional and Territorial Development in Europe. It promotes key issues, such as: territorial competitiveness, social and territorial cohesion, polycentric development and sustainable development. This concept is understood in terms of the balance between available resources and used resources in a particular territory.

Key words: sustainability, development, urban planning, territorial planning, needed resources

1. Apariția conceptului de dezvoltare durabilă

Dezvoltarea durabilă reprezintă un concept central în politicile de dezvoltare ale UE¹. Prima apariție a termenului de durabil pe teritoriul european datează din anul 1713 în cartea „Sylvicultura Oeconomica” a pădurarului și omului de știință Hans Carl von Carlowitz. Mai târziu, breasla pădurarilor francezi și englezi au adoptat termenul asociat cu activitatea de plantare a arborilor în expresia „sustained-yield forestry”. Odată cu raportul Clubului de la Roma intitulat Limitele Creșterii (Raportul Meadows) din anul 1972 s-a conștientizat impactul puternic al activităților umane asupra cadrului natural cât și importanța unificării domeniilor mediu, social și economic în procesul de planificare.

Faptul că problema poluării, a distrugerii resurselor, a deteriorării mediului prin dispariția unor specii se află într-o legătură indisolubilă cu calitatea vieții pentru generațiile actuale și viitoare, a fost semnalat și acceptat la nivel politic în anul 1972 în cadrul Conferinței Națiunilor Unite de la Stockholm. În cadrul acesteia, 113 state și-au manifestat îngrijorarea cu privire la modul în care activitatea umană influențează mediul.

În anul 1983 Națiunile Unite au înființat Comisia Mondială de Mediu și Dezvoltare (World Commission on Environment and Development). Aceasta avea drept scop studierea dinamicii deteriorării mediului și oferirea de soluții pentru asigurarea viabilității pe termen lung a societății umane. În urma analizelor realizate, dr. Gro Harlem Brundtland, Președintele Comisiei și premier al Norvegiei, a semnat în 1987 raportul „Viitorul nostru comun”² în care definește noul concept ca „dezvoltare care permite societății umane de a asigura

¹ Birkmann 2003

² WCED 1987

satisfacerea necesităților prezente fără a compromite abilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile necesități în același mod”³. În acest raport a fost formulat cadrul care va sta la baza viitoarelor documente cu caracter director în domeniu (Agenda 21, Declarația de la Rio)⁴.

2. Definirea conceptului de dezvoltare durabilă

Conceptul de dezvoltare durabilă, ca multe alte concepte de astăzi, nu are o definiție clară⁵. Alăturarea cuvintelor sustainable și development nu exprimă în mod absolut alăturarea înțelesului fiecărui cuvânt luat separat. Înțelesul expresiei sustainable development a fost explicat de diverși autori din diferite perspective: economică, socială, de mediu etc.

Prima definiție dată conceptului de dezvoltare durabilă a apărut, după cum am mai amintit, în raportul Comisiei Mondiale pentru Mediu și Dezvoltare intitulat „Viitorul nostru comun” (sau raportul Brundtland): „dezvoltarea care urmărește satisfacerea nevoile prezentului fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi”. Dezvoltarea trebuie înțeleasă aici nu numai ca proces de creștere, dar și ca schimbare, trecerea de la o stare calitativă veche la alta nouă, de la o treaptă inferioară la alta superioară⁶. Comisia Brundtland a subliniat existența a două probleme majore în înțelegerea termenului de dezvoltare durabilă. Prima constă în faptul că dezvoltarea nu trebuie să însemne doar profituri mai mari și standarde mai înalte de trai pentru un mic procent din populație, ci creșterea nivelului de trai al tuturor. Pe de altă parte, această creștere a nivelului de trai pentru toată populația nu ar trebui să implice distrugerea sau folosirea nesăbuită a resurselor naturale și nici degradarea sau poluarea mediului înconjurător. Problema pe care dezvoltarea durabilă trebuie să o rezolve este găsirea unui echilibru între nevoile în creștere ale populației și limitele impuse de resursele epuizabile ale planetei și degradarea mediului. Altfel spus dezvoltarea durabilă implică o „dezvoltare în limitele capacității de suport”⁷.

Încercările de definire și măsurare a dezvoltării durabile sunt multiple, durabilitatea fiind definită fie explicit, prin preluarea definițiilor date în diverse documente oficiale, fie implicit, rezultând prin deducție. Definițiile fac referire fie la țelurile care vor vrea să fie atinse, fie la situațiile negative extreme la care nu se dorește să se ajungă⁸.

Situațiile în care a fost cel mai greu a se defini sustenabilitatea au fost cele în care obiectivele/ țelurile alese au încercat să ajungă la un compromis între mai mulți stakeholderi (părți interesate) care trebuiau să convină cu privire la principiile și practicile comune pentru a evalua contribuțiile relative ale societății la sustenabilitate. În astfel de cazuri, gama indicatorilor a devenit foarte extinsă și dificil de monitorizat. La polul opus, grupurile restrânse de specialiști a căror viziune cu privire la dezvoltarea într-un mod sustenabil a teritoriului a fost asemănătoare, au putut să aducă niște definiții mai explicite ale expresiei însă abordările lor au fost sectoriale, tratând subiectul numai dintr-un anumit punct de vedere (economic, social, de mediu etc.)

³ Petrișor 2008

⁴ UNSD 1992

⁵ Petrișor 2008

⁶ Petrișor 2008

⁷ Conway și Barber 1988

⁸ Parris și Kates 2003

De exemplu, din perspectivă economică, dezvoltarea durabilă a fost înțeleasă ca un proces de gestionare a activelor, având la bază ideea că bunăstarea unei societăți este determinată prin bogăția sa totală care trebuie să fie conservată. În concluzie, o țară este sustenabilă numai în cazul în care conservă toate dotările de capital productiv, definite în sens larg ca incluzând următoarele categorii de capital: capital „fabricat” (mașini, clădiri, etc.), capital natural (resurse naturale), capital uman (cunoștințe și abilități), capital social și capital instituțional⁹. În fapt este susținută existența unei relații intrinseci între capitalul deținut, bunăstarea socială într-un model de dezvoltare și durabilitatea modelului¹⁰.

Această perspectivă de definire a durabilității¹¹, numită și metoda capitalului¹², a fost des contestată, inclusiv de Wackernagel¹³, care susține că evaluarea dezvoltării durabile ar trebui să evite indicatorii monetari și să se bazeze în schimb pe evaluări biofizice, deoarece recunoașterea limitelor biofizice determină limitele durabilității, ascunse în indicatorii reali de economisire. Tot Wackernagel susține utilizarea unui alt indicator pentru durabilitate numit amprenta ecologică, tradusă prin cantitatea totală de teren necesară pentru buna funcționare a unui oraș, a unei regiuni sau a unei țări¹⁴. Alte înțelesuri ale conceptului de dezvoltare durabilă, în afară de metoda capitalului, se bazează pe fluxurile de capital sau o combinație între cele două¹⁵.

A caracteriza și a măsura sustenabilitatea implică luarea deciziilor cu privire la ceea ce trebuie susținut și a ceea ce trebuie dezvoltat, în ce interval de timp și pentru cât timp¹⁶. Această abordare dezvoltată în ultimii ani a impulsat încercările de consolidare a conceptului general de dezvoltare durabilă așa cum a fost menționat în raportul Brundland și a avut ca rezultat divizarea conceptului în două obiective cheie ale dezvoltării durabile: ceea ce trebuie și urmează să fie dezvoltat și elemente care urmează să fie susținute. Cele 17 obiective ale dezvoltării durabile având 169 de țeluri/ target-uri asociate au fost grupate pe domeniile cheie ale dezvoltării durabile¹⁷, pe care noua Agendă 2030 pentru dezvoltare durabilă, intrată în vigoare de la 1 ianuarie 2016, le va coordona, ghidând deciziile planificatorilor teritoriali pentru următorii 15 ani.

Majoritatea încercărilor de definire a dezvoltării durabile au avut o abordare de tip deductiv, de sus în jos, pornind de la definiții generale și ajungând la un set foarte mare de indicatori de monitorizare. O mică parte au avut în vedere puterea de predicție a indicatorului asupra fenomenului studiat.

Prin prisma noii teorii a dezvoltării economice, dezvoltarea durabilă înseamnă mutații calitative ce țin de ansamblul vieții¹⁸. Orice dezvoltare economică are repercusiuni directe

⁹ Mueller 2008

¹⁰ Atkinson *et al* 2006

¹¹ Dumitrana *et al* 2008

¹² Recunoscând că durabilitatea are de a face cu echitatea între generații, abordare ce se bazează pe criteriul de eficiență. Într-un moment în timp, baza de producție a unei societăți se poate reprezenta ca $Kt = K_{mt} + K_{ht} + K_{nt} + K_{kt} + K_{int}$. Abordarea neoclasică presupune ca deoarece unele componente ale k devin din ce în ce mai rare, alte componente le pot substitui; acest lucru se întâmplă în special cu resursele naturale, care nu pot fi reproduse.

¹³ Mueller 2008

¹⁴ Mueller, 2008

¹⁵ Hass *et al* 2003

¹⁶ Parris și Kates 2003

¹⁷ DSDDESA 2015

¹⁸ Dincă și Dumitrică 2010

asupra mediului natural prin faptul că antrenează inevitabil consumul unor resurse mai mult sau mai puțin regenerabile și prin faptul că noxele rezultate influențează echilibrul ecologic al mediului înconjurător. Din acest motiv obiectivul unei dezvoltări durabile este găsirea unui model de dezvoltare care să mențină un echilibru între cele 3 sisteme: economic/ tehnologic, social/ uman, mediu. De altfel aceștia reprezintă și principalii piloni ai dezvoltării durabile, recunoscuți sub aceste denumiri sau altele asemănătoare, dar în principal având aceeași semnificație.

În ceea ce privește încercările de monitorizare a dezvoltării durabile există două abordări generale: una bazată pe o listă de indicatori și una bazată pe calcularea unui indice. În general este preferată varianta setului de indicatori, deoarece reflectă mai simplu realitatea, fără a fi nevoie de descompuneri pentru a identifica o problemă, ca în cazul indicelui¹⁹.

Similar cu încercările de definire a conceptului de dezvoltare durabilă, exemplele de indicatori și indici care să măsoare această dezvoltare sunt nenumărate. O parte din aceste propuneri măsoară dezvoltarea durabilă la nivel de regiune, precum indicatorii propuși de Global Scenario Group în anul 1995²⁰. Unii indici/ indicatori măsoară dezvoltarea durabilă la nivel de țară, precum indicatorii propuși de Grupul Consultativ al Dezvoltării Durabile²¹ prin raportul intitulat "Dashboard of Sustainability" din anul 1996, raportul "Wellbeing Index" realizat de The World Conservation Union (IUCN) în 1999, raportul "Environmental Sustainability Index" realizat de World Economic Forum sau raportul "Ecological Footprint" realizat de Global Footprint Network. În cadrul acestor rapoarte au participat cu informații peste 100 de țări, dintre care a făcut parte și România. Cel mai utilizat indice până în prezent este Amprenta Ecologică 2007 - 2014, la care au participat peste 190 de state și care măsoară solicitările populației și ale activităților acestora asupra biosferei luând în calcul tehnologia predominantă și gestionarea resurselor din acel an.

O a treia categorie de indici și indicatori este a acelor care măsoară dezvoltarea durabilă a unor zone metropolitane sau orașe. Acești indicatori pot fi preluați de la nivel teritorial mai mare, ca în cazul rapoartelor Genuine Progress Indicator pentru orașul Edmonton sau Amprenta ecologică a orașului Calgary²².

Indicatorii utilizați se grupează în principal pe următoarele teme:

- Sănătatea și bunăstarea populației, siguranță și securitate
- Numărul și starea dotărilor urbane
- Guvernanță/bună guvernare
- Artă și patrimoniu
- Educație
- Calitatea aerului, rețeaua de apă și canalizare și consumul apei
- Managementul deșeurilor
- Consum de energie și gaze
- Transport
- Zone naturale, utilizarea resurselor naturale și calitatea acestora

¹⁹ Hass *et al* 2003

²⁰ Parris și Kates 2003

²¹ CGSDI 2006

²² Anielski și Johannessen 2009

- Economie locală
- Utilizarea terenurilor și economie rurală

3. Conceptul de dezvoltare teritorială durabilă

Din punct de vedere al strategiilor și tratatelor internaționale încheiate, dezvoltarea durabilă este un deziderat care trebuie atins la nivel mondial, iar drumul care trebuie parcurs este foarte lung și anevoios. Obiectivul dezvoltării durabile a fost preluat în toate domeniile (economic, social, mediu etc.), inclusiv în domeniul urbanismului și amenajării teritoriului.

Consiliul European derulează activități în domeniul amenajării teritoriului din anul 1970, în cadrul Conferinței Europene a Miniștrilor Responsabili cu Amenajarea Teritoriului (CEMAT)²³ care urmăresc un același obiectiv: dezvoltarea durabilă a continentului european. Termenul explicit de dezvoltare teritorială durabilă a apărut la a 10-a Conferință CEMAT: „Strategia pentru dezvoltare regională și teritorială durabilă în Europa, după anul 2000”, care a avut loc la Oslo, Norvegia în septembrie 1994. Atunci s-a ridicat problema definirii obiectivelor planificării teritoriale și formulării unor strategii care să permită implementarea conceptului de dezvoltare durabilă în acest domeniu. S-a pornit de la ideea că dezvoltarea regională în Europa a fost caracterizată de o creștere substanțială a teritoriului și a populației orașelor, ceea ce a condus la probleme sociale și la presiune asupra ecosistemului; iar această evoluție este foarte probabil să continue. De aceea s-a considerat necesar ca strategiile de dezvoltare, indiferent de domeniu, să fie realizate cu scopul de a schimba modul de viață „nesustenabil” și modelele de consum actuale, pentru a putea asigura resursele necesare generațiilor viitoare. Cu alte cuvinte, politicile economice și regionale trebuie să fie compatibile cu legile și limitările naturii. În fapt, problemele de mediu sunt în mare parte rezultatul deciziilor umane²⁴.

Toate celelalte conferințe CEMAT care au urmat, ultima având loc în anul 2014 în Grecia, au avut ca subiect principal dezvoltarea teritorială durabilă a continentului european. Au fost abordate subiecte precum patrimoniul rural, integrarea regională, dar și contribuția bunurilor esențiale pentru dezvoltarea durabilă teritorială, dezvoltare policentrică, competitivitate și coeziune socială, și dimensiunea teritorială a dezvoltării durabile.

Un mare accent a fost pus pe creșterea gradului de conștientizare a ceea ce este în joc pentru dezvoltarea durabilă și repercusiunile asupra modului de viață prezent și viitor; îmbunătățirea coordonării dintre diferitele politici sectoriale, astfel încât dezvoltarea sectorială să fie făcută în conformitate cu principiile dezvoltării durabile; stabilirea unei perspective europene cu privire la dezvoltarea regională/ planificarea spațială, care să permită dezvoltarea echilibrată și durabilă a tuturor statelor membre. Obiectivul acestor demersuri a fost de a ajunge la un consens asupra unor domenii de acțiune comună în domeniul politicii de amenajare a teritoriului și prezentarea unor recomandări realiste de acțiune.

Rentabilitatea economică pe termen scurt a fost lăsată în plan secund, considerându-se că în luarea unor decizii importante care afectează viitorul majorității europenilor, rentabilitatea

²³ Mai multe informații despre CEMAT: www.coe.int/CEMAT/fr

²⁴ Barkan 2012

și competitivitatea trebuie să fie urmărite în contextul general al durabilității și conservării diversității.

„Principiile directoare pentru dezvoltarea teritorială durabilă a continentului european”, au fost adoptate în anul 2000 la Hanovra în cadrul celei de a 12-a Conferințe CEMAT:

1. Promovarea coeziunii teritoriale prin intermediul unei dezvoltări socio-economice echilibrate și de îmbunătățire a competitivității
2. Promovarea încurajării dezvoltării generate de funcțiunile urbane și de îmbunătățirea relațiilor dintre orașe și sate
3. Promovarea unor condiții de accesibilitate mai echilibrate
4. Facilitarea accesului la informație și cunoaștere
5. Reducerea degradării mediului
6. Valorificarea și protecția resurselor și patrimoniului natural
7. Valorificarea patrimoniului cultural ca factor de dezvoltare
8. Dezvoltarea resurselor energetice în menținerea securității
9. Promovarea unui turism de calitate și durabil
10. Limitarea preventivă a efectelor catastrofelor naturale

Documentul a fost publicat pe site-urile oficiale, și în mare parte distribuite în exemplare tipărite organismelor publice și private, ONG-urilor, institutelor de învățământ superior și organizațiilor profesionale. Principiile au fost integrate și adoptate de legislațiile naționale și în sistemele de planificare teritorială, însă punerea lor în practică, cel puțin în România, nu s-a realizat la nivelul așteptat.

Măsurile ce trebuie implementate și pașii de urmat pentru atingerea unei dezvoltării durabile trebuie să pornească de la cel mai mic nivel (cel local). Însă planificarea pentru dezvoltarea durabilă ar trebui să fie mai degrabă „bazată pe proces”, și nu orientată numai spre „atingerea unor obiective”²⁵. Realizarea unei dezvoltări durabile constituie un ideal al eforturilor de dezvoltare dintr-un sistem. Idealurile provin din etică și valori, iar acestea sunt, într-adevăr, necuantificabile²⁶. Acest lucru face din durabilitate o țintă în mișcare, care este în continuă evoluție pe măsură ce înțelegem mai multe despre sistemul nostru social și de mediu. Însă această înțelegere trebuie să se producă atât la nivelul cetățeanului de rând, cât mai ales la nivelul autorităților locale, responsabile cu planificarea și implementarea dezvoltării teritoriale. Din acest motiv s-a considerat prioritară formarea unor autorități responsabile de dezvoltarea spațială durabilă prin organizarea unor centre de formare în domeniul dezvoltării teritoriale durabile, accesibile tuturor statelor membre ale Consiliului Europei și disponibile pe site-ul CEMAT al Consiliului Europei

4. Dezvoltare durabilă versus dezvoltare teritorială durabilă

Analizând cele expuse mai sus putem susține, că dezvoltarea durabilă în profil teritorial și dezvoltarea teritorială durabilă nu sunt concepte interșanjabile.

În articolul de față dezvoltarea durabilă este înțeleasă ca acel model de dezvoltare prin care se urmărește creșterea bunăstării populației în condițiile păstrării diversității culturale și

²⁵ Bagheri și Hjorth 2007

²⁶ Mitroff și Linstone 1993

protejării mediului. Este evident faptul că planificarea și monitorizarea acestei dezvoltări este realizată cu referire directă la un anumit teritoriu vizat, ceea ce numim că este urmărită în profil teritorial. Acest tip de planificare și monitorizare pierde din vedere faptul că dezvoltarea durabilă a unor teritorii poate fi făcută în detrimentul altor teritorii. Această idee a „durabilității importate” și a „importului de durabilitate” a fost dezbătută pentru prima dată de Pearce, Markandya și Barbier în 1989²⁷. Este foarte posibil ca un anumit teritoriu să își asigure o dezvoltare durabilă în detrimentul altor teritorii. Cel mai bun exemplu este acela în care o economie importă toate materiile prime necesare, folosește tehnologiile și forța de muncă locală pentru ca în final să exporte produsul rezultat. Deoarece acest proces aduce valoare adăugată, se poate trece și la importarea necesarului de hrană. Astfel resursele naturale ale teritoriului care importă rămân intacte, în timp ce stocurile de resurse ale teritoriului de unde se importă vor fi diminuate.

Dezvoltarea teritorială durabilă presupune tocmai acest echilibru între resursele disponibile și cele utilizate într-un anumit teritoriu. Fără o monitorizare atentă a acestui fenomen, disparitățile teritoriale se vor accentua. Scopul dezvoltării teritoriale durabile este ca dezvoltarea durabilă să fie făcută echitabil între diversele teritorii, atât pe verticală (creșterea nivelului de bunăstare) cât și pe orizontală (diminuarea disparităților teritoriale), tocmai pentru a evita pe cât posibil dezvoltarea unora prin degradarea altora.

Monitorizarea dezvoltării durabile la nivel de regiune, țară sau oraș este un subiect foarte mult dezvoltat, cu multiple abordări privind modalitățile de selecție a indicatorilor cei mai adecvați pentru monitorizarea acestui fenomen. Dar cuantificarea nivelului de durabilitate a unui oraș este discutabilă, deoarece nu există un nivel optim de durabilitate, scopul nu constă în atingerea unor obiective prestabilite²⁸, ci trebuie privită ca un proces cu posibilități continue de perfecționare.

Din această perspectivă, planificarea spațială poate fi privită ca o umbrelă, o disciplină de sinteză²⁹ care urmărește armonizarea teritoriilor din punct de vedere al dezvoltării durabile, diminuarea disparităților și creșterea coeziunii teritoriale, iar dezvoltarea unui set de indicatori de monitorizare a dezvoltării teritoriale durabile ar trebui să conducă la îmbunătățirea calității planificării. Indicatorii sunt considerați instrumente importante pentru transpunerea principiilor dezvoltării durabile în planificare practică și pentru măsurarea sustenabilității direcțiilor de dezvoltare spațială.

Un sistem complex de indicatori a fost implementat de curând și în România de către MDRAP în scopul monitorizării Strategiei naționale de dezvoltare teritorială a României. Este vorba despre o aplicație informatică interactivă care realizează analiza datelor în profil teritorial prin intermediul unui sistem informațional geografic și al unei baze de date care cuprinde informații și date statistice necesare pentru caracterizarea unui teritoriu. Prin analizele realizate în cadrul acestei aplicații se poate evidenția dinamica dezvoltării regionale și locale pe întreg teritoriul României. Sistemul informațional include reprezentări cartografice care permit urmărirea evoluției în timp și în spațiu a unui număr mare de indicatori din domeniile de activitate relevante pentru dezvoltarea teritorială

²⁷ Pearce, Markandya și Barbier 1989

²⁸ Bagheri și Hjorth 2007

²⁹ Petre 2014

(<https://observator.mdrap.ro>). Aplicația dezvoltată este foarte utilă pentru a urmări evoluția unor indicatori în profil teritorial, dar nu se axează pe indicatori de dezvoltare spațială ci pe un număr foarte mare de indicatori sectoriali.

Cercetări științifice care să urmărească acest aspect sunt aproape inexistente. Singurul studiu identificat în literatura de specialitate pe această temă a fost dezvoltat de Jörn Birkmann în anul 2003³⁰. Pornind de la cele 10 principii ale dezvoltării spațiale durabile (CEMAT, 2000), autorul a analizat cum ar trebui dezvoltați indicatorii de dezvoltare spațială durabilă pentru ca ei să poată conduce la îmbunătățirea procesului de planificare spațială. Studiul a fost realizat cu aplicabilitate pe sistemul German de planificare spațială organizat pe trei nivele de planificare (Federația - Bund, Landurile - Bundesländer și municipiile - nivelul local), fiecare având propriul cadru legal, structură instituțională și instrumente³¹. În Germania există implementat încă din anul 2000 un sistem de monitorizare al indicatorilor în teritoriu asemănător cu cel din România, dar autorul identifică aceleași probleme în ceea ce privește puterea de predicție a acestor indicatori asupra dezvoltării spațiale:

- Număr prea mare de indicatori
- Nu este clar ce măsoară acești indicatori
- Indicatorii nu sunt corelați cu obiectivele de planificare spațială
- Este neclar cum și unde pot fi implementați acești indicatori în sistemul de planificare
- Indicatorii nu reflectă ce măsuri de planificare pot influența
- Este neclară relația dintre diverși indicatori

Sunt enumerate, de asemenea, câteva criterii și cerințe practice pe care instrumentele de monitorizare trebuie să le îndeplinească:

- Să se concentreze pe un grup țintă
- Să fie corelate cu obiectivele planificării spațiale
- Să identifice funcțiile pe care le deservește
- Să se bazeze pe date care sunt disponibile
- Să se limiteze la măsurarea elementelor - cheie fără a încerca să surprindă toate aspectele
- Să integreze indicatori macro și orientați spre proiecte
- Să surprindă trenduri și direcții de dezvoltare

Conflictul existent între palierele social, economic și mediu este bine cunoscut și greu de rezolvat printr-un simplu exercițiu de echilibrare³². Din acest motiv existența unor criterii generale care să pornească de la cele 10 principii ale dezvoltării spațiale durabile corelate și obținerea unui consens cu privire la principalele obiective ale dezvoltării teritoriale durabile sunt absolut necesare. Totodată trebuie avută în vedere limitarea indicatorilor propuși în funcție de disponibilitatea acestora la nivelul teritorial vizat.

³⁰ Birkmann 2003

³¹ Turowski 2002

³² Davoudi și Layard 2001

5. Concluzii

Dezvoltarea durabilă a fost abordată de cele mai multe ori sectorial, din punct de vedere economic, social sau de mediu fiind astfel evidențiați indicatori de monitorizare predominanți din acel domeniu. Există și abordări holistice care încearcă să surprindă toate aspectele, dar numărul de indicatori este uriaș.

Pe de altă parte, dezvoltarea teritorială durabilă este un proces puțin dezbătut în lumea științifică. În acest moment în care principalul scop al oricărei dezvoltări este durabilitatea, considerăm că este de mare interes încercarea de operaționalizare a acestui fenomen și identificarea unui set limitat de indicatori prin raportare directă la principiile dezvoltării teritoriale durabile CEMAT, care să ajute la îmbunătățirea calității planificării spațiale.

De asemenea este foarte important să se facă distincția între dezvoltarea durabilă a unui teritoriu și dezvoltarea teritorială durabilă. Dacă primul concept urmărește menținerea echilibrului între resurse și consum, pierzând din vedere de unde sunt consumate acele resurse, dezvoltarea teritorială durabilă ar trebui să urmărească menținerea aceluiași echilibru între mai multe teritorii prin diminuarea fenomenului de "durabilitate importată".

Bibliografie

- Anielski M., Johannessen H. (2009), *The Edmonton 2008 Genuine Progress Indicator Report. The state of economic, social and Environmental Wellbeing for the city of Edmonton*, Anielski Management Inc., Edmonton, Alberta, USA.
- Atkinson H., Atkinson K., Atkinson G. (2006), *Wealth, Welfare and Sustainability: Advances in Measuring Sustainable Development*, in Fleming R.A. (2008), Books Reviewed, *American Journal of Agricultural Economics*, **90 (4)**:1158-1159.
- Bagheri A., Hjorth P. (2007), "Planning for Sustainable Development: a Paradigm Shift Towards a Process-Based Approach", *Sustainable Development*, **15**:83-96.
- Barkan S. (2012), *A Primer on Social Problems*, v. 1.0, Creative Commons by-nc-sa 3.0 license, <http://2012books.lardbucket.org/books/a-primer-on-social-problems/>
- Birkmann J. (2003), "Measuring Sustainable Spatial Planning in Germany: Indicator-based Monitoring at the Regional Level" *Built Environment*, **29(4)**:296-3005
- Consultative Group on Sustainable Development Indicators (CGSDI) (2006) *Dashboard of Sustainability*
- Conway G., Barbier E. (1988), "After the Green Revolution: Sustainable and Equitable Agricultural Development" *Futures*, **20(6)**:651-678
- Council of Europe (2000), *Guiding Principles for Sustainable Spatial Development of the European Continent*, CEMAT, Hanovra
- Davoudi S., Layard A. (2001) "Sustainable development and planning: an overview", în *Planning for a Sustainable Future*, editori A. Layard, S. Davoudi, S. Batty, S., Taylor & Francis, London and New York, pag. 7-17.
- Dincă D., Dumitrică C. (2010), *Dezvoltare și planificare urbană*, Editura Pro Universitaria, București, Romania
- Division for Sustainable Development Department of Economic and Social Affairs (DSDDESA) (2015), *Global Sustainable Development Report*, Edition Advance Unedited Version, United Nations, New York, USA

- Dumitrana M., Jianu I., Dumitru M., Jinga G. (2008), "Sustainable development indicators: human capital and accounting" *Annals of the University of Oradea, Economic Science Series*, **17(3)**:1162-1166
- Hass J. L., Brunvoll F., Hoie H. (2003), *Overview of sustainable development indicators used by national and international agencies*, OECD statistics working paper 2002/2, <http://www.oecd.org/std/>;
- Kordos M. (2012), "Romania on the path to sustainable development. Comparative analysis within the european union" *Annals of the University of Oradea, Economic Science Series*, **21(2)**:100-106
- McManus P. (2012), "Measuring Urban Sustainability: the potential and pitfalls of city rankings" *Australian Geographer*, **43(4)**:411-424
- Mittroff I. I., Linstone H. A. (1993), *The unbounded mind*, Oxford University Press, Oxford, UK
- Mueller C. C. (2008), "Sustainable development: conceptualizations and measurement" *Brazilian Journal of Political Economy*, **28(2)**:207- 225
- Parris T. M., Kates R.W. (2003), "Characterizing and Measuring Sustainable Development" *Annual Review of Energy & the Environment*, **28**:559-586.
- Pearce D., Markandya A., Barbier E. B. (1989), *Blueprint for a Green Economy*, Earthscan, Londra.
- Petre R. (2014), "Socio-demographic analysis in spatial planning" *Urbanism. Arhitectură. Construcții*, **5(1)**:21-28
- Petrișor A.-I. (2008), "Către o definiție a dezvoltării spațiale durabile" *Amenajarea Teritoriului și Urbanismul*, **3-4**:1-5
- Turowski G. (2002), *Spatial Planning in Germany. Structure and Concepts*, Studies in Spatial Development of the Academy of Spatial Research and Planning (ARL), Hanovra, Germany.
- United Nations (2007), *Indicators of Sustainable Development: Guidelines and Methodologies*, United Nations publication, New York, USA
- United Nations (2015), *Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*, Sustainable development - knowledge platform, Disponibil la: <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld/publication>
- United Nations Sustainable Development (UNSD) (1992), *Agenda 21*, in United Nations Conference on Environment & Development, United Nations Department of Economic and Social Affairs (DESA), Rio de Janeiro, Brazil.
- World Commission on Environment and Development (WCED) (1987), *Our Common Future*. Disponibil la: <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>

Primit: 21 iulie 2016 • **Acceptat:** 8 august 2016

Articol distribuit sub licență „Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License (CC BY-NC-ND)”

